

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa

Tiina Siiskonen
KT, erityisopettaja

Miten kielenkehityksen vaikeudet ilmenevät?

- Kielenkehityksen vaikeudet näkyvät kielen ymmärtämisessä ja tuottamisessa eri tavoin.
- Ongelmia voi olla esimerkiksi
 - sanojen ääntämisessä ja taivutuksessa,
 - lauseiden muodostamisessa,
 - sanojen ja lauseiden merkitysten ymmärtämisessä sekä
 - kielen käytössä.
- Ilmenemismuodot ovat yksilöllisiä ja muuttuvat samallakin lapsella kehityksen myötä.

Miten kielenkehityksen vaikeudet näkyvät alle kouluikäisillä?

- Usein ne huomataan aluksi ääntelyn ja puheen kehityksen viivästymisenä.
- Kehityksen etenemisessä on kuitenkin paljon yksilöllistä vaihtelua.
- Huolestuttavampaa on, jos viivästyneeseen puheen kehitykseen liittyy myös ymmärtämisen vaikeuksia.
- Puheen ymmärtämisen vaikeuksia voi olla hankalampi havaita kuin tuottamisen vaikeuksia, ja lievät puheen ymmärtämisen ongelmat saattavat siksi jäädä arjessa huomaamattakin.
- Kielen käyttöön painottuvat (pragmaattiset) vaikeudet näkyvät ei-kielellisten keinojen vähäisyytenä ja vastavuoroisuuden puutteina erilaisissa sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa.

Mistä kielenkehityksen vaikeudet johtuvat?

- Kielenkehityksen vaikeuksien taustalta ei voida löytää vain yhtä yksittäistä syytä, joka selittäisi ne.
- Koska kielenkehityksen vaikeudet ovat hyvin yksilöllisiä, myös niiden taustalla vaikuttavat monet erilaiset tekijät mahdollisine yhteisvaikutuksineen.
- Perinnöllisten tekijöiden vaikutus kielellisten vaikeuksien ilmenemiseen on vahva, mutta periytyvyyskin monimutkaista.

Mitä kielenkehityksen vaikeuksiin liittyy?

- Vaikeuksien päällekkäistyminen on yleistä monissa kehityshäiriöissä.
- Yleisimpiä kielenkehityksen vaikeuksien kanssa esiintyviä ongelmia ovat
 - motoriikan kehityshäiriöt,
 - tarkkaavuushäiriöt sekä
 - tunne- ja käytöshäiriöt.
- Kouluiässä kielelliset vaikeudet näkyvät oppimisvaikeuksina, joista tavallisimpia ovat
 - lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet sekä
 - vieraiden kielten ja
 - matematiikan oppimisvaikeudet.
- Lukemis- ja kirjoittamisvaikeudet taas haittaavat edelleen muuta oppimista.

Miten kielenkehityksen vaikeudet ilmenevät monikielisillä lapsilla?

- Kielenkehityksen vaikeudet näkyvät monikielisen lapsen kaikissa kielissä, mutta niiden ilmenemismuodot vaihtelevat sen mukaan, millaista kieltä ollaan omaksumassa.
- Useamman kielen omaksuminen ei ole riski kielenkehityksen vaikeuksille.
- Monikielisen lapsen kielellisten vaikeuksien tunnistaminen ei ole kuitenkaan helppoa, koska monikielisen lapsen kielenkehitys on erilaista kuin yksikielisen.
- Kielen kehittymiseen ja käyttöön vaikuttavat myös monet ulkoiset tekijät, kuten ympäristö ja kulttuuri sekä eri kielten käyttötarkoitukset ja -tavat.

Mitä voidaan tehdä, kun epäillään kielenkehityksen vaikeuksia?

- Kehityksen tukeminen on tärkeää, vaikka epäily kielenkehityksen vaikeuksista olisi vasta heräämässä.
- Kehityksen tukeminen on sitä tehokkaampaa, mitä aikaisemmin se aloitetaan.
- Käytännössä kuntouttava arki tarkoittaa keinoja, joita varhaiskasvatuksessa on yleisestikin käytössä, kuten esimerkiksi
 - tutut päivärutiinit,
 - toimintojen ja ympäristön selkeys,
 - havainnollistaminen sekä
 - kielellisten, sosiaalisten ja motoristen taitojen tukeminen toiminnallisilla ja erityisesti leikin keinoin.

Mitä voidaan tehdä, kun epäillään kielenkehityksen vaikeuksia?

- Yksilöllinen tuki toteutuu parhaiten, kun se suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä huoltajien kanssa.
- Huoltajat ja varhaiskasvatuksen työntekijät voivat myös osaltaan havainnoida ja arvioida lapsen taitojen kehitystä.
- Tarvittaessa neuvolan tai varhaiskasvatuksen työntekijät voivat suositella puheterapeutin konsultaatiota sekä kenties myös puheterapeutin, psykologin tai lääkärin tutkimuksia.
- Puheterapia on tavallisin kuntoutusmuoto alle kouluikäisillä.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Lähteitä, lisätietoa ja palveluja

Ahonen, T., Aro, M., Aro, T., Lerkkanen, M-K. & Siiskonen, T. (toim.). *Oppimisen vaikeudet*. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti. Ilmestyy syksyllä 2018.

Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) (2014). *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Siiskonen, T. (2010). *Kielelliset erityisvaikeudet ja lukemaan oppiminen*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 386. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

www.aivoliitto.fi/kiellellinen_erityisvaikeus

www.valteri.fi